

De bijtschildpad

Het afgelopen decennium is de bijtschildpad (*Chelydra serpentina*) enkele malen in het nieuws geweest omdat hij in Nederlandse wateren is aangetroffen en gevaarlijk is. Kinderarmpjes zouden moeiteloos afgebeten kunnen worden. Hoewel de soort een ongekende bijtkracht heeft, is het sensatiegehalte hoog. De soort vindt zijn natuurlijke verspreiding oostelijk van de Rocky Mountains van zuid Canada tot zuidelijk Texas.

Uiterlijk

De soort heeft een breed ovaal schild met op het rugschild drie zichtbare kielen. De achterrand van het schild is gekarteld. Het schild is donker bruin tot zwart van kleur. Het buikschild is opvallend klein en kruisvormig. Afhankelijk van het verspreidingsgebied kan de schildlengte tot 50cm reiken. Een reden voor het vaak overdreven formaat is ook te vinden in de relatief lange en zwaar geschubde staart die deze schildpad bezit. De bijtkracht van deze soort is groot en vindt zijn oorsprong in de brede kop en scherpe kaken. Het bijpassende

Waarnemingen bijtschildpad t/m 2012 (Bron: NDFP/RAVON)

humeurige karakter maakt het een dier waar voorzichtig mee omgegaan moet worden. De schildpad heeft een vrij lange nek en kan zeer snel bijten (onderschat dat niet!).

Ecologie

De bijtschildpad is weinig kritisch voor verschillende watertypes, maar lijkt een voorkeur te hebben voor wateren met een zachte bodem. Dit heeft te maken met zijn overwintering en jachtmethode. Vissen, maar ook andere prooidieren zoals insecten, zoetwaterkreeften en zelfs zoogdieren en vogels worden razendsnel gegrepen als de kans zich voordoet. Toch bestaat een groot deel van het voedsel in de oorspronkelijke habitat uit plantaardig materiaal. Een aspect wat ook bij andere in Nederland voorkomende uitheemse waterschildpadden is beschreven.

De soort is zeer koudetolerant en is zelfs actief onder het ijs waargenomen. De winterslaap wordt vrijwel altijd onder water gehouden. Zonnende dieren worden niet vaak gezien en de levensstijl is erg aquatisch. De soort is over het algemeen dagactief, maar kan ook nachtelijke activiteit vertonen.

Waarnemingen in Nederland

Tot dusver zijn er geregistreerde waarnemingen uit Overijssel, Drenthe, Friesland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg bekend. Het gaat in veel gevallen om bijtschildpadden

(Foto's: Peter Paul van Dijk)

die zijn gevangen en in opvangcentra zijn beland. Omdat de soort minder zichtbaar is dan andere uitheemse schildpadsoorten, zullen er beslist nog meer bijtschildpadden in Nederlandse wateren voorkomen. Het is een geharde soort die de winters in Nederland moeiteloos kan verdragen. In gevangenschap worden dieren af en toe in vijvers gehouden waar ze zonder enig probleem strenge vorst weerstaan. Waarschijnlijk is de soort de meest winterharde uitheemse zoetwaterschildpad die we in Nederland kennen.

Voortplanting

Bijtschildpadden produceren grote legsel van gemiddeld 26-55 eieren. Er zijn zelfs legfels van meer dan 100 eieren bekend uit Nebraska, maar dit is uitzonderlijk. Vers gelegde eieren zijn 26-28 mm in doorsnee en wegen ca. 9-12 gram. De soort kent een bijzondere geslachtsbepaling

waarbij lage (<20°C) en hoge (>29°C) incubatietemperaturen allen vrouwtjes opleveren en intermediaire (23-24°C) alleen mannetjes oplevert. Temperaturen daartussen leveren zowel mannelijke als vrouwelijke dieren op. Dit is het zogenaamde TSD II mechanisme (TSD = Temperature Sex Dependant). Eieren komen na 75-100 dagen uit, meestal in de herfst. Er zijn meldingen bekend van in het nest overwinterende juveniele bijtschildpadden (niet in Nederland). Voortplanting in de vrije natuur in Nederland is tot dusver niet vastgesteld, maar huidige omstandigheden benaderen de minimale voorwaarden wel. Echter, omdat de soort niet in zeer grote aantallen gehouden wordt, bestaat (momenteel) geen gevaar voor het ontstaan van een populatie.

Mark Klerks & Richard Struijk